

Dr. Burcu Erbayraktar

**Alacağın Devrinin
Sözleşme ile Engellenmesi
(*Pactum de non cedendo*)**

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	IX
KISALTMALAR	XXIX
GİRİŞ.....	1
I. Konunun Sınırlandırılması.....	1
II. İnceleme Yöntemi.....	2
III. Terminoloji	6

BİRİNCİ BÖLÜM

SÖZLEŞME İLE KARARLAŞTIRILAN DEVİR ENGELİ KAVRAMININ ALACAĞIN NİTELİĞİNDEN VE KANUNDAN KAYNAKLANAN DEVİR ENGELLERİNDEN AYIRT EDİLMESİ

I. Devir Engeli Kavramı.....	11
A. Genel Olarak.....	11
B. Devrine Engel Bulunan Alacak Hakkının Malvarlığı Değeri Olarak Durumu	18
C. Devir Engeli Kavramının Benzer Kavramlarla İlişkisi.....	21
1. Tasarruf Yetkisi Sınırlaması.....	21

2. Haczedilebilirlik.....	23
3. Miras Yoluyla İntikal Edebilirlik	25
D. Devir Engeli Türlerinin Birbirinden Ayırt Edilmesi İhtiyacı.....	28
II. Alacağın Niteliğinden Kaynaklanan Devir Engeli.....	30
A. Kavram.....	30
1. “Alacağın Niteliğinden Kaynaklanan Devir Engeli” Deyiminin Terim Olarak Benimsenmesi	30
2. Alacağın Niteliğinin Devre Engel Oluşturup Oluşturmadığı İncelenirken Başvurulan Yöntem	31
B. Devir Yüzünden Edimin İçeriğinin Değişebilir Olması.....	33
1. Genel Olarak.....	33
2. Edimin İçeriğindeki Değişikliğin Devre Engel Düzeyde Olup Olmadığının Değerlendirilmesi Sırasında Borçlunun Korunması Prensibinin İşlevi.....	35
3. Örnekler Üzerinden Açıklanması	40
a. Yapmama Borcunun İfasını Talep Hakkı	40
b. Borçtan Kurtarılmayı Talep Hakkı.....	42
4. Devrin Yalnızca Edimin Amacını Zedeleyebilir Olduğu Hâllerde Alacağın Niteliğinin Devre Elverişli Olup Olmadığı Sorunu.....	48
a. Sorunun Ortaya Konulması.....	48
b. Sorunun Örnekler Üzerinden Açıklanması	50
(1) Önsözleşmeden Doğan Alacak Hakkı.....	50
(a) Önsözleşmenin İki Tarafli Olup Olmamasının Önemi.....	50
(b) Önsözleşmeden Doğan Alacak Hakkının Niteliğinin Devre Engel Oluşturduğu Görüşü.....	52
(c) Tüketim Ödücü Vaadinden Doğan Alacak Hakkının Niteliğinin Devre Engel Oluşturduğu Görüşü.....	55
(d) Taşınmaz Satış Vaadinden Doğan Alacak Hakkının Niteliğinin Devre Elverişli Olduğu Görüşü.....	57

(2) Özel Bir Amaca Yönelik Tüketim Ödücünden Doğan Alacak Hakkının Niteliğinin Devre Engel Oluşturduğu Görüşü	60
c. Sorunun Değerlendirilmesi ve Çözüm Önerisi.....	63
C. Alacak Hakkının Başka Bir Hakka veya Borca Bağımlı Olması. 66	
1. Genel Olarak.....	66
2. Örnekler Üzerinden Açıklanması	70
a. İş Görme Alacakları.....	70
(1) Vekilden İşin Görülmesini Talep Hakkı.....	70
(2) İşçiden İşin Görülmesini Talep Hakkı.....	72
b. Kullanma ve Yararlanma Alacakları	75
(1) Genel Olarak.....	75
(2) Kiralananın Kullanım Hakkı.....	76
(3) Ödünç Konusunu Kullanım Hakkı.....	83
(4) Finansal Kiralama Konusunu Kullanım Hakkı.....	84
(5) Franchise Sistemini Kullanım Hakkı.....	86
3. Feri Hak Niteliği Taşıyan Alacakların Devredilebilir Olup Olmadığının Belirlenmesi	87
4. Yan Edimin İfasına İlişkin Alacakların Devredilebilir Olup Olmadığının Belirlenmesi	93
5. Üçüncü Kişi Yararına Sözleşmede Lehtarın ve Vaad Ettirenin Sahip Olduğu Talep Haklarının Devredilebilir Olup Olmadığının Belirlenmesi.....	95
D. Alacağın Niteliğinden Kaynaklanan Devir Engeline Aykırılık Hâlinde Uygulanacak Yaptırım.....	99
1. Kesin Hükümsüzlük	99
2. Borçlunun Rızasının Etkisi	101
III. Kanundan Kaynaklanan Devir Engeli	108
A. Kavram.....	108
1. Emredici Bir Hükümden Kaynaklanması.....	108
2. Devir Engelinin Emredici Bir Hükümle Düzenleniş Şekilleri	112

B. Kanunun Alacağı Devrini Açık Bir Hükümle Yasakladığı Hâllere Örnekler.....	116
1. İşçinin Ücret Alacağı.....	116
2. Manevi Tazminat Talebi.....	119
C. Hükümün Amacı Gereği Devrin Engellendiği Yorumu Yapılabilen Hâllere Örnekler.....	123
1. Kişiye Sıkı Sıkıya Bağlı Hak Temeli Bulunan Alacakların Devredilebilirliği	123
2. Haczi Yasak Olan Alacakların Devredilebilirliği.....	128
3. Nafaka Alacağının Devredilebilirliği.....	132
4. Sır Saklama Yükümlülüğü Öngörülen Hükümlerden Kaynaklanan Devir Engeli	137
5. Cari Hesaba Kayıtlı Alacaktaki Devir Engeli	141
D. Kanundan Kaynaklanan Devir Engeline Aykırılık Hâlinde Uygulanacak Yaptırım	146
1. Prensip	146
2. Hükümün Koruma Amacına Göre Devrin Borçlunun Rızası ile Geçerli Hâle Getirilebilmesi.....	147
3. MK 23/II Hükümünden Kaynaklanan Devir Engellerine Aykırılık Hâlinde Uygulanacak Yaptırımın Özellikleri.....	150
a. Kesin Hükümsüzlüğün Sonuçlarının Amaca Uygun Olarak Sınırlandırılması Görüşünün Önemi	150
b. Devrin Hukuki Sebebinin Değerlendirmeye Dâhil Olması	151
IV. Sözleşme ile Kararlaştırılan Devir Engeli (Yasağı) Kavramı.....	152
A. Devir Yasağı Anlaşmasının Konusu ve Tarafları.....	152
B. Devir Yasağı Anlaşmasının Borçluyu Koruma Amacı	155
C. Borçlunun Alacağın Devrinin Sözleşme ile Engellenmesindeki Menfaatleri ve Bu Menfaatlerin Uygulanmadaki Görünüm Biçimleri.....	161
1. Alacaklı Olmayana İfa Tehlikesinin Giderilmesi.....	161

2. Alacaklı ile Borçlu Arasındaki Güven İlişkisinin Korunması.....	166
3. Gelecekteki Takas Hakkının Korunması.....	169
4. Alacaklı veya Üçüncü Bir Kişinin Alacağın Devrinin Engellenmesine Olan Menfaatinin Korunması.....	172
5. Karşı Edimin Gereği Gibi İfası Sonucunun Temini	175
6. Alacak Hakkı Üzerinde Tasarruf Etkisi Yaratan Bir Sözleşme Yapılabileceği Yönündeki Ümidin Korunması.....	178
7. İfa Yerinin Değişmemesine Olan Menfaatlerin Korunması	178
8. Sözleşmedeki Özel Bir Ekonomik Amacın Gerçekleştirilmesi	181
D. Sözleşme ile Kararlaştırılan Devir Kısıtlaması Örnekleri	182
V. Sözleşme ile Kararlaştırılan Devir Engeli Kavramının Diğer Devir Engeli Türlerinden Ayırt Edilmesi	186
A. Diğer Devir Engeli Türlerinden Ayırt Edilmesinin Önemi.....	186
B. Alacağın Niteliğinden Kaynaklanan Devir Engelinden Ayırt Edilmesi	188
C. Kanundan Kaynaklanan Devir Engelinden Ayırt Edilmesi.....	190

İKİNCİ BÖLÜM

DEVİR YASAĞI ANLAŞMASININ HUKUKİ NİTELİĞİ

I. Alacağın Devri Özgürlüğünün Sözleşme ile Engellenebileceği Düşüncesinin Müşterek Hukukta Doğuşu ve Modern Hukuktaki Gelişimi.....	195
A. Müşterek Hukukta “ <i>Pactum de non cedendo</i> ” Kavramı	195
B. “ <i>Pactum de non cedendo</i> ”nun Hukuki Niteliğini Açıklamaya Yönelik Müşterek Hukuktaki Mutlak Etki ve Salt Borçlandırıcı Etki Teorileri ve Bu Teorilerin Modern Hukuktaki Yerleri.....	200

C. Mutlak Etki Teorisinin Müşterek Hukuktaki ve Modern Hukuktaki Temelleri	205
1. Mutlak Etkinin Sözleşme Özgürlüğü Prensibine Göre Temellendirilmesi	205
a. Müşterek Hukuktaki Görüşler.....	205
b. Modern Hukuktaki Görüşler	208
2. Sözleşme Özgürlüğü Prensibine Dayanan Temellendirme Aleyhine ve Salt Borçlandırıcı Etki Lehine Görüşler.....	211
D. Salt Borçlandırıcı Etki Teorisinin Müşterek Hukuktaki ve Modern Hukuktaki Temelleri	214
1. Salt Borçlandırıcı Etkinin İşlem Güvenliğinin Korunması Amacına Dayanılarak Temellendirilmesi.....	214
a. Genel Olarak.....	214
b. Mutlak Etkinin İşlem Güvenliği Aleyhine Olduğu Düşüncesi.....	215
c. Alacak Üzerindeki Devir Yasağı Anlaşmasınının (<i>Pactum de non cedendo</i>) Eşya Üzerindeki Tasarruf Etmeme Anlaşması (<i>Pactum de non alienando</i>) ile Kıyaslanması	217
(1) Roma Hukukunda “ <i>Pactum de non alienando</i> ” Kavramı ve Modern Hukukta Eşya Üzerindeki Tasarruf Yetkisinin Sözleşme ile Sınırlandırılmaması Prensibi	217
(2) Müşterek Hukuktaki Görüşler	221
(a) “ <i>Pactum de non cedendo</i> ”nun “ <i>Pactum de non alienando</i> ” ile Kıyaslanması.....	221
(b) Sonradan Kurulan “ <i>Pactum de non cedendo</i> ”nun “ <i>Pactum de non alienando</i> ” ile Kıyaslanması.....	222
(3) Modern Hukuktaki Görüşler.....	225
d. İşlem Güvenliğinin Korunması Amacına Dayanan Temellendirmeler Aleyhine ve Mutlak Etki Lehine Görüşler	227

(1) Devredilebilirlik Yönünden Alacak Hakkının Eşyadan Farklı Esaslara Tabi Olduğu Görüşü.....	227
(2) Alacağın Devrinde Eşya Üzerindeki Tasarruflara Eş Düzeyde İşlem Güvenliği Koruması Sağlanmasının Mümkün Olmadığı Görüşü.....	230
2. Alacağın Devri Özgürlüğünün Azami Ölçüde Temin Edilmesi Amacına Dayanılarak Temellendirilmesi	232
a. Alacağın Devri Özgürlüğünün Borçlunun Menfaatleri Karşısında Üstün Tutulması Gerektiği Görüşü	232
(1) Borçlunun Korunması Açısından Salt Borçlandırıcı Etkinin Yeterli Olduğu Görüşü.....	232
(a) Müşterek Hukuktaki Görüşler	232
(b) Modern Hukuktaki Görüşler.....	234
(2) Salt Borçlandırıcı Etkinin Alacağın Devri Özgürlüğünü Daha Hafif Düzeyde Sınırladığı Görüşü.....	237
(3) Para Alacakları Bakımından Modern Hukuktaki Görüşler	238
(4) Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeler Bakımından Modern Hukuktaki Görüşler.....	239
b. Alacağın Devri Özgürlüğünün Sözleşmeden Kaynaklanan Engellere Karşı Korunmasının Kamu Menfaati Gereği Olduğu Görüşü.....	243
(1) Müşterek Hukuktaki Görüşler	243
(2) Modern Hukuktaki Görüşler.....	243
c. Alacağın Devri Özgürlüğünün Azami Ölçüde Temin Edilmesi Amacına Dayanan Temellendirmeler Aleyhine ve Mutlak Etki Lehine Görüşler	248
E. Roma - Cermen Sistemi Etkisi Altındaki Başlıca Hukuk Düzenlerinde Mutlak Etki Teorisinin Gelişimi ve Düzenleniş Tarzı.....	252
1. Alman Hukuku	252
2. Avusturya Hukuku.....	261

3. Fransız Hukuku	266
4. İsviçre Hukuku	272
II. Türk ve İsviçre Hukuklarında Devir Yasağı Anlaşmasının Mutlak Etki Doğuran Hukuki Niteliğinin Belirlenmesi Sorunu ve Bu Sorunun Alman Hukuku Kaynaklı Teorilerden Yararlanılarak Çözümlemesi.....	279
A. Türk ve İsviçre Hukuklarında Devir Yasağı Anlaşmasının Mutlak Etki Doğuran Hukuki Niteliğinin Belirlenmesi Sorunu.....	279
B. Nispi Etkisizlik Teorisi.....	287
1. Nispi Etkisizlik Yaptırımının Temellendirilmesi	287
a. Genel Olarak.....	287
b. Kanunun Borçluyu Korunma Amacı.....	289
c. Geçersizliğin Borçlunun Rızası ile Düzeltilmesini Açıklama İhtiyacı.....	291
d. Senede Bağlanmış Alacaklarda Devralanın İyiniyetini Koruyan İstisnai Düzenlemenin Yorumu....	292
e. Alman Hukukunda Nispi Etkili Tasarruf Yasağı Kavramına Dayanılarak Temellendirilmesi.....	294
(1) Alman Hukukundaki Görüşler	294
(2) Türk Hukukundaki Yansıması	296
2. Nispi Etkisizlik Yaptırımının Hukuki Sonuçları Hakkındaki Görüşler	298
a. Genel Olarak.....	298
b. Borçlunun Savunmasının Defi Niteliği Taşıdığı Görüşü	300
(1) Genel Olarak.....	300
(2) Ara Dönemde Kazanılan Hakların Durumu.....	302
(a) Alacağın Hacı Bakımından.....	302
(b) Devreden ve Devralanın İflası Hâlleri Bakımından	305
(c) Çatışan Devirler Bakımından.....	306
c. Borçlunun Savunmasının Bozucu Yenilik Doğuran Hak Niteliği Taşıdığı Görüşü.....	308

C. Nitelik Teorisi	309
1. Kesin Hükümsüzlük Yaptırımının Temellendirilmesi.....	309
2. Borçlunun Rızasının Etkisi ve Ara Dönemde Kazanılan Hakların Durumu	314
a. Genel Olarak.....	314
b. Borçlunun Rızası ile Devrin İleriye Etkili Olarak Geçerlilik Kazanacağı Görüşü	315
c. Kesin Hükümsüzlüğün Borçlunun Rızası ile Düzeltilemeyeceği Görüşü.....	318
D. Katılma Teorisi	320
1. Askıda Hükümsüzlük Yaptırımının Temellendirilmesi	320
2. Katılma Teorisine Göre Alacağın Devralana Geçirilmesi Yöntemleri.....	323
a. Genel Olarak.....	323
b. Alacağın Devir Yasağı ile Birlikte Geçirilmesi Yöntemi.....	323
(1) Genel Olarak.....	323
(2) Borçlunun Alacağın Devrine Katılma Hakkının Hukuki Niteliği Hakkındaki Görüşler.....	324
(a) Üç Taraflı Sözleşme Görüşü	324
(b) Yasal Koşul (Tamamlayıcı Unsur) Görüşü	324
(c) Tasarruf Yetkisi Görüşü.....	326
(d) Devir Yasağı Anlaşmasının Yorumuna Dayanan Görüş.....	327
(3) Ara Dönemde Kazanılan Hakların Durumu	328
c. Devir Yasağının Kaldırılması Yoluyla Devrin Geçerli Hâle Getirilmesi Yöntemi.....	334
E. Teorilerin Türk Hukuku Yönünden Değerlendirilmesi ve Varılan Sonuçların Gerekçelendirilmesi.....	335
1. Nispi Etkisizlik Teorisinin Reddedilmesi ve Red Sonucunun Gerekçelendirilmesi	335
a. Alacağın Devrinin Nispi Etkisiz Sayılması Hâlinde Doğacak Sonuçların Belirsiz Oluşu.....	335

- b. Defi Görüşünün Reddedilmesi ve Red Sonucunun Gerekçelendirilmesi..... 340
  - (1) Alacak Hakkının Talep Yetkisinden Ayrılması Sonucu Doğurması..... 340
  - (2) Alacağın Devralana Gececeği Varsayımı ile Gerçekte Devredenin Sorumluluğunun Kanuna Aykırı Olarak Genişletilmesi..... 344
- c. Bozucu Yenilik Doğuran Hak Görüşünün Reddedilmesi ve Red Sonucunun Gerekçelendirilmesi 345
2. Nitelik Teorisinin Reddedilmesi ve Red Sonucunun Gerekçelendirilmesi..... 347
  - a. Devir Yasağı Anlaşmasının Sadece Tasarruf Yetkisi Sınırlaması Meydana Getirmesi 347
  - b. BK 183/I Hükümünün Tasarruf Yetkisinin Sözleşmeyle Sınırlanmamaması Prensibinin İstisnası Olarak Görülüp Görülmemesinin Türk Hukuku Açısından Pratik Bir Değerinin Olmaması 352
  - c. Borçlunun Rızasının Her Durumda İcap veya Kabul Olarak Yorumlanmasının Güç Oluşu ve Bu Yorum Tarzının Devralan Nezdinde Güvensizliğe Yol Açması 355
  - d. Borçlunun Rızasının Devir Yasağının Kalkması Sonucu Doğurmasının Alacaklı Olmayana İfa Tehlikesi Yaratması 356
3. Katılma Teorisinin Temel Sonuçları ile Kabul Edilmesi ve Kabul Edilen Sonuçların Gerekçelendirilmesi..... 358
  - a. Borçlunun Rızasının Yasal Koşul Niteliği Taşınması 358
  - b. Borçlunun Rızası ile Geçerlilik Kazanan İşlemin Teknik Anlamıyla Alacağın Devri İşlemi Niteliği Taşınması 363
  - c. Borçlunun Seçim Yetkisinin Dayanağının Yalnızca Katılma Teorisi ile Açıklanabilmesi..... 365
  - d. Borçlunun Rızasının İleriye Etki Doğurması..... 366
  - e. Alacaklının Devralana Devrin Geçerliliğini Sağlamaya Yönelik Her Türlü İşlemin Yapılması

Konusunda Temsil Yetkisi Verdiğinin Kabul Edilebilmesi	371
--	-----

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

DEVİR YASAĞI ANLAŞMASININ HUKUKİ ETKİLERİ, GEÇERLİLİĞİ VE YORUMU

I. Devir Yasağı Anlaşmasının Hukuki Etkileri	373
A. Alacak Üzerindeki Tasarruf Yetkisine Etkisi.....	373
1. Genel Olarak.....	373
2. Alacağın Doğumundan Sonra Kararlaştırılması Hâlinde...	374
3. Alacağın Doğumundan Önce Kararlaştırılması Hâlinde....	375
B. Alacağın Devri İşleminin Geçerliliği ve Sonuçları Üzerindeki Etkileri	380
1. Tasarruf İşlemi Bakımından.....	380
a. Devrin Askıda Hükümsüz Olması ve Borçlunun Rızası ile Geçerli Hâle Gelebilmesi.....	380
(1) Askıda Hükümsüzlüğün Genel Özellikleri ve Borçlunun Rızasının Hukuki Niteliği.....	380
(2) Alacağı Borçlunun Rızasıyla Devralanın Devir Yasağı ile Bağlılığı.....	384
(3) Çatışan Devirler Hâlinde Borçlunun Seçim Yetkisi	385
(4) Zincirleme Devirler Hâlinde Borçlunun Rızasının Etkisi.....	387
(5) Devir Kısıtlamasına Uyulmaması Hâlinde Borçlunun Rızasının Etkisi.....	389
(6) Borçlunun Örtülü Rızası ile Alacağın Devralana Geçmesi	391
(7) Borçlunun Rıza Vermekten Kaçınmasının MK 2/II Hükmüne Aykırılık Yönünden Denetlenmesi.....	394
(a) Genel Olarak.....	394
(b) Borçlu ile Devreden Arasındaki İlişki Bakımından	395

(i)	Alacaklı ile Borçlunun Menfaatlerinin Karşılaştırılması	395
(ii)	Devralanın MK 2/II Hükümüne Aykırılığı Devredenin Adına ve Menfaatine Olarak Öne Sürebilmesi.....	399
(c)	Borçlu ile Devralan Arasındaki İlişki Bakımından	402
(8)	Devir Yasağının Sözleşme ile Kaldırılması Yoluyla Askıdaki Devrin Geçerli Hâle Getirilmesi Olanağı	405
(a)	Devir Yasağının Kaldırılması Konusundaki Sözleşmenin Niteliği.....	405
(b)	Devrin Geçerlilik Kazanması ve Alacağın Devredilebilir Bir Hak Olarak Devralana Geçmesi.....	407
b.	Devir Yasağı Kararlaştırıldığı Savunmasının BK 188/I Hükümünün Uygulama Alanı ile İlişkisi	411
(1)	Devir Yasağı Kararlaştırıldığı Savunmasının Devrin Geçersizliğine İlişkin Olması.....	411
(2)	BK 188/I Hükümünün Devir Yasağı Kararlaştırıldığı Savunmasının Doğumuna Etkisi.....	413
(3)	Devre Rızanın Borçlunun Diğer Savunmalarına Etkisi.....	416
c.	Geçersiz Devir İşleminin Alacağı Tahsil için Temsil Yetkisi Verilmesi İşlemine Çevrilmesi	418
d.	Devralanın İyiniyetinin Korunması.....	422
(1)	BK 183/II Hükümünün Amacı ve Anlamı	422
(2)	İyiniyetin Korunmasının Şartları.....	424
(a)	Yazılı Borç Tanınması Bulunması	424
(i)	Genel Olarak.....	424
(ii)	Borç Tanınması Bulunması	425
(iii)	Borç Tanınmasının Yazılı Olması	428
(b)	Senette Devir Yasağının Belirtilmemiş Olması	429
(c)	Senedin Devralana İbraz Edilmiş Olması	432
(d)	Senede Güvenilerek Alacağın Devralınmış Olması	436
(3)	İyiniyetin Korunmasının Etkisi.....	437

---

(4) BK 183/II Hükümünün Uygulama Alanı	440
2. Borçlandırıcı İşlem (Alacağı Devir Borcu) Bakımından	442
a. Devir Borcunun Aynen İfası Olanığına Etkisi.....	442
b. Devredenin Sorumluluğu Üzerindeki Etkileri.....	444
(1) Genel Olarak.....	444
(2) Devredenin Garanti Sorumluluğu Üzerindeki Etkisi.....	445
(a) Mevcut Alacaklar Bakımından	445
(b) Gelecekteki Alacaklar Bakımından	448
c. Devredenin Devir Yasağı İçeren Alacağı Borçludan Kendi Adına Devralan Hesabına Tahsil Etmeyi Üstlenmesi.....	449
C. Sözleşmenin Devri İşleminin Geçerliliği Üzerindeki Etkisi	453
D. Yargısal ve Yasal Alacak İntikalleri Üzerindeki Etkileri.....	455
1. Genel Olarak.....	455
2. Yargısal Alacak İntikalleri Üzerindeki Etkisi	455
a. Alacağın Mahkeme Kararı Gereği İntikaline Etkisi.....	455
b. Alacağın İcra veya İflas Organının Resmi İşlemi Gereği İntikaline Etkisi.....	457
(1) Genel Olarak.....	457
(2) İcra Organının Resmi İşlemleri Bakımından	459
(a) Alacağın Hazine Engel Oluşturmaması.....	459
(b) Alacağın Paraya Çevrilmesi Yollarını Sınırlandırması.....	461
(3) İflas Organının Resmi İşlemleri Bakımından.....	463
3. Yasal Alacak İntikalleri Üzerindeki Etkisi.....	466
a. Prensipten.....	466
b. Halefiyet Hâllerindeki Özellikleri	473
(1) Genel Olarak.....	473
(2) Halefiyet Hâllerinde Alacak Geçiş Meydana Gelip Gelmediği Sorunu ile İlişkisi	474
(3) Halefiyetin Emredici Olup Olmaması ile İlişkisi	478
c. Örnekler Üzerinden Açıklanması	479

(1) Başkasının Borcunu İfa Eden Üçüncü Kişi Lehine Halefiyet Hâlleri	479
(2) Mütessesil Borçluluk ile Bölünemez Borçluluktaki Halefiyet Hâlleri	481
(3) Kefilin Halefiyeti.....	483
(4) Sigortacının Halefiyeti.....	484
(5) Vekâlet Sözleşmesindeki Yasal İntikal Hâli.....	488
d. Devir Yasağının Alacak Geçiş Öngören Hüküm Aracılığı ile Dolanılması.....	490
E. Külli Halefiyet Hâllerindeki Etkileri.....	492
1. Alacağın Külli Halefiyet Gereği İntikaline Etkisi.....	492
a. Prensip.....	492
b. Örnekler Üzerinden Açıklanması	493
(1) Mirasın İntikali.....	493
(2) Ticaret Şirketlerinin Birleşmesi	495
2. Sözleşmenin Külli Halefiyet Gereği İntikaline Etkisi.....	497
F. “Kısmi Külli Halefiyet” Hâllerindeki Etkileri	501
1. “Kısmi Külli Halefiyet”in Anlamı: Ticari İşletmenin Devri ve Ticaret Şirketlerinin Bölünmesi Örnekleri	501
2. Devir Yasağı Anlaşmasının Hukuki Etkisi Sorunu.....	504
a. Sorunun Belirlenmesi.....	504
b. Ticari İşletmenin Devri Bakımından	505
(1) Cüzi Halefiyet Prensibine Dayanan Çözüm Tarzı ..	505
(a) Genel Olarak.....	505
(b) Sözleşmelerin Kanun Gereği Gececeği Görüşüne Göre Çözümü	507
(2) Külli Halefiyet Prensibine Dayanan Çözüm Tarzı..	508
(a) Genel Olarak.....	508
(b) BK 202/I Hükümünün Emredici Niteliğine Dair Tartışma ile İlişkisi.....	509
(c) Kanuna Karşı Hile İhtimali	510
c. Ticaret Şirketlerinin Bölünmesi Bakımından	511
II. Devir Yasağı Anlaşmasının Geçerliliği.....	513
A. Genel Olarak.....	513

B. Şekil Bakımından.....	513
C. Alacağın Devri Özgürlüğüne Getirilen Sınırlamanın MK 23/II Hükümü ile Denetlenmesi.....	515
1. Devir Yasağı Anlaşması ile Getirilen Sınırlamanın MK 23/II Hükümü ile Denetlenmesi.....	515
2. Devir Yasağından Başka İçerikteki Anlaşmalarla Getirilen Sınırlamaların MK 23/II Hükümü ile Denetlenmesi.....	518
D. Devir Yasağı Anlaşmasının Amacının Ahlaka Aykırı Olup Olmadığının Denetlenmesi	521
E. Genel İşlem Koşulu Niteliğindeki Devir Yasağının Geçerliliğinin Denetlenmesi	525
1. Genel Olarak.....	525
2. İçerik Denetimine Göre Devir Yasağının Geçerliliğinin Belirlenmesi Sorunu	528
a. Devir Yasağının Prensip Olarak Geçerli Sayılması Gerektiği Görüşü.....	528
b. Devir Yasağının Prensip Olarak Geçersiz Sayılması Gerektiği Görüşü.....	531
c. Görüşlerin Değerlendirilmesi	532
III. Devir Yasağı Anlaşmasının Yorumu	536
A. Genel Olarak.....	536
B. Devir Yasağının Örtülü Olarak Kararlaştırılmış Olup Olmadığının Belirlenmesi.....	537
C. Devir Yasağının Mutlak Etkili Olup Olmadığının Belirlenmesi.....	541
D. Devir Yasağının Kapsamının Belirlenmesi	545

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM
PARA ALACAKLARI BAKIMINDAN
MUTLAK ETKİNİN SINIRLANDIRILDIĞI
KARŞILAŞTIRMALI HUKUKTAKİ
DÜZENLEMELER VE BU DÜZENLEMELER
ÇERÇEVESİNDE BK 183/I HÜKMÜNÜN
YERİNDELİĞİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

I. Genel Bakış	547
II. Para Alacakları Bakımından Devir Yasağı Anlaşmasının Mutlak Etkisinin Sınırlandırıldığı Karşılaştırmalı Hukuktaki Düzenlemeler	550
A. Salt Borçlandırıcı Etki Öngörülen Hukuki Düzenlemeler	550
1. Uluslararası Factoring Hakkındaki UNIDROIT Konvansiyonu.....	550
a. Yürürlüğü ve Uygulama Alanı.....	550
b. Devir Yasağı Anlaşmasına İlişkin Düzenleme	552
(1) Salt Borçlandırıcı Etkinin Prensipten Olarak Tanınması.....	552
(2) Taraf Devletlerin Çekincesi ile İstisnai Olarak Nispi Etkisizlik Yaptırımının Yürürlüğe Girebilmesi.....	555
c. Devir Yasağı Anlaşmasına İlişkin Düzenlemenin Hazırlık Süreci	557
2. Uluslararası Ticari Sözleşmelere İlişkin UNIDROIT Prensip (PICC)	562
a. Para Alacakları Bakımından Prensipten Olarak Salt Borçlandırıcı Etkinin Tanınması.....	562
b. Parasal Olmayan Alacaklar Bakımından Prensipten Olarak Mutlak Etkinin Kabul Edilmesi	564
3. Uluslararası Ticarete Alacakların Devri Hakkındaki UNCITRAL Konvansiyonu.....	564
a. Yürürlüğü ve Uygulama Alanı.....	564
b. Devir Yasağı Anlaşmasına İlişkin Düzenleme	567

---

(1) Genel Olarak.....	567
(2) Salt Borçlandırıcı Etkinin Prensip Olarak Tanınması.....	571
(3) Devralanın Borçlunun Savunmalarına Karşı Korunması.....	572
(4) İstisnai Olarak Mutlak Etkinin Meydana Gelebildiği Durumlar.....	573
c. Devir Yasağı Anlaşmasına ilişkin Düzenlemenin Hazırlık Süreci	575
4. Avusturya Medeni Kanunu (ABGB § 1396a)	578
a. Genel Olarak.....	578
b. Uygulama Alanı.....	578
c. Devir Yasağı Anlaşmasının Geçerliliği için Aranan Özel Koşullar.....	580
d. Anlaşmaya Aykırı Devrin Hukuki Sonuçları.....	582
(1) Salt Borçlandırıcı Etkinin Prensip Olarak Tanınması.....	582
(2) Borçlunun Devredene Yöneltebileceği Talepler.....	582
(3) Devralanın Borçlunun Savunmalarına Karşı Korunması.....	584
(4) Borçlunun Hafif Kusurlu Olarak Devredene İfada Bulunması Hâlinde Korunması	585
B. Alacağın Devri Geçerli Sayılan Ancak Borçluya Devredene İfa Yetkisi Tanınan Hukuki Düzenlemeler	586
1. Avrupa Sözleşme Hukuku Prensipleri (PECL)	586
2. Ortak Referans Çerçevesi Taslağı (DCFR)	588
a. Anlaşmaya Aykırı Devrin Prensip Olarak Geçerli Sayılması ve Borçluya Devredene İfa Yetkisi Tanınması.....	588
b. İstisnai Olarak Salt Borçlandırıcı Etki Meydana Gelebilmesi	590
(1) Salt Borçlandırıcı Etki Öngörülen İstisna Hâlleri ...	590
(2) Devralanın Borçlunun Savunmalarına Karşı Korunması.....	591

3. Alman Ticaret Kanunu (HGB § 354a).....	592
a. Genel Olarak.....	592
b. Uygulama Alanı.....	594
c. Anlaşmaya Aykırı Devrin Hukuki Sonuçları.....	596
(1) Anlaşmaya Aykırı Devrin Prensip Olarak Geçerli Sayılması ve Borçluya Devredene İfa Yetkisi Tanınması.....	596
(2) Devralanın Alacağı Talep Hakkı ve Devredenin İfayı Kabul Yetkisi.....	597
(3) Borçlunun Devredene İfa Yetkisinin Sınırları.....	599
(4) Bankaların Ödünç Sözleşmelerinden Doğan Alacaklarına İlişkin İstisna Hükümü.....	602
d. HGB § 354a Hükümünün Alman Hukukundaki Eleştirisi.....	604
(1) Alacağın Ticari Bir İlişkiden Doğmuş Olması Koşulunun Eleştirisi.....	604
(2) Borçluya Tanınan Devredene İfa Yetkisinin Eleştirisi.....	606
III. Türk Hukukunda Alacağın Devrinin Sözleşme ile Engellenebileceği Öngörülen BK 183/I Hükümünün Yerindeliğinin Değerlendirilmesi.....	608
A. Tarihsel Gelişim Sürecinde Salt Borçlandırıcı Etki Teorisinin Mutlak Etki Teorisine Alternatif Olmaktan Uzaklaştığının Saptanması.....	608
B. Mutlak Etkiyi Sınırlandıran Emredici Bir Hüküm Öngörülmesi Yönteminin HGB § 354a ve ABGB § 1396a Örnekleri Üzerinden Değerlendirilmesi.....	610
1. Emredici Hükümün Amacının Kamu Menfaatinin Korunması Olarak Belirlenmesinin Eleştirisi.....	610
2. Emredici Hükümün Kapsamının Ticari İlişkilerden Doğan Para Alacakları ile Kısıtlanmasının Eleştirisi.....	613
3. Salt Borçlandırıcı Etkinin Emredici Bir Hükümle Düzenlenmesi Yönteminin (ABGB § 1396a) Değerlendirilmesi.....	617

a. Borçlunun Durumu Bakımından	617
b. Alacaklının Durumu Bakımından	621
c. Devralanın Durumu Bakımından.....	626
d. Sonuç	632
4. Alacağın Devrinin Geçerli Sayılması ve Borçluya Devredene İfa Yetkisi Tanınması Sonuçlarının Emredici Bir Hükümle Düzenlenmesi Yönteminin (HGB § 354a) Değerlendirilmesi	634
a. Borçlunun Durumu Bakımından	634
b. Alacaklının Durumu Bakımından	636
c. Devralanın Durumu Bakımından.....	637
d. Sonuç	640
C. Mutlak Etkinin Kanununun Yorumu Yoluyla Sınırlandırılmasının Önemi	643
1. Alacağın Devralana Gececeği Sonucunu Yasal Bir Düzenleme ile Kesinleştirme Çabasından Vazgeçilmesi Gerekliliği	643
2. BK 183/I Hükümünün Katılma Teorisine Göre Yorumlanması ve Borçlunun Rıza Vermekten Kaçınma Yetkisinin MK 2/II ile Kısıtlanmasının Önemi.....	645
3. Borçlunun Rıza Verip Vermeyeceği Konusundaki Belirsizliğin Giderilmesi Bakımından Sözleşme Özgürlüğünün Önemi.....	650
4. Salt Borçlandırıcı Etkili Devir Yasağının Daha Hafif Bir Kısıtlama Sayılabilmesi Bakımından BK 183/I Hükümünün Varlığının Önemi	651
D. Mutlak Etkinin Sözleşmenin Yorumu Yoluyla Sınırlandırılmasının Önemi	652
SONUÇ	655
KAYNAKÇA	669